

12 במאי, 2021

הנדון: הערות אדם טבע ודין על תזכיר חוק הצעת חוק מוכנות ותגובה לתקריות של זיהום הים והסביבה החופית בשמן, התשפ"א- 2021

הרינו לפנות אליכם בשם עמותת "אדם טבע ודין – עמותה ישראלית להגנת הסביבה" (להלן: "אדם טבע ודין"), ולהגיש הערות לתזכיר "חוק למוכנות ותגובה לתקריות של זיהום הים והסביבה החופית בשמן, התשפ"א- 2021" (להלן: "החוק"). בפתח דבר, חשוב לנו לברך על קידום הצעת החוק ואסדרת הנושא החשוב של מוכנות ותגובה לתקריות של זיהום הים והסביבה החופית בשמן. אסון הזפת שהתרחש בחודש פברואר האחרון בים ובחופים של ישראל, היווה תזכורת כואבת לחובה של ישראל להסדיר את הטיפול באירועי זיהום ים בשמן, וחידד אפוא את החשיבות הרבה בקיומו של חוק שיקבע את המוכנות והתגובה לאירועי זיהום ים בשמן.

נכון להיום קיימת רגולציה בהתייחס להיבטים משיקים שעניינם מניעת גרימת זיהום מכלי שיט או ממקורות יבשתיים; התמודדות עם אירועי אסון המוני ואירועי חומרים מסוכנים; כמו גם אפשרות עקיפה לדרוש מגופים טעוני היתר להיערך לטיפול באירוע זיהום ים משמן. ברם, חסרות ברגולציה הוראות שמטרתן להבטיח את היערכות כלל הגופים (שבתחומם חופים וכאלו הפועלים בחופים ובים), לטיפול מיטבי באירוע של זיהום ים בשמן וכןגזרת מתכנית לאומית לטיפול מיטבי באירועים אלו, באמצעות הכנת תוכנית הערכות מתאימה.

שתי הערות נוספות אותן נרצה להדגיש לפני הפירוט בהתאם לעיקרי החוק.

ראשית, בעת ניסוח החוק ובוודאי שבעת יישומו, יש לפעול לעיגון מנגנון שמבטיח את ניהול רצועת החוף והים של ישראל באופן מתכלל ואינטגרטיבי, כנכס לאומי, ולא כאזור שמחולק לפלחים פלחים, כשכל פלח מתנהל בהתאם לשיקול דעתו של בעל סמכות אחר. יש להבטיח כי רשויות החוף הן חלק ממנגנון זה וכי הוא זוכה לגיבוי וכן לתקצוב של משרדי הממשלה והגופים הרחוביים הרלוונטיים. למותר לציין שחוף הים אינו עניינו רק של ראש הרשות בשטחה הוא מצוי, אלא של כלל תושבי ישראל עבורם החוף הוא מקום מפלט, מקור כלכלי, יעד נופש ועוד.

שנית, הצעת חוק זו, ומתוך כך גם הערותינו אליה, מתייחסת להוראות סביב התרחשות תקרית (לרבות זיהוי, טיפול, תוצאות התקרית וכיו"ב). אלא שאמת ידועה היא כי מניעה היא האסטרטגיה היעילה יותר, ברצועת החוף כמו גם בבריאות הגוף, ועל כן נכון לראייתנו להסדיר בצורה מעמיקה יותר אף הוראות הנוגעות לאמצעים למניעת התרחשות תקרית כזו.

לאחר סקירת תזכיר החוק נבקש להעיר מספר הערות מרכזיות לגבי הצעת החוק וההסדר שנקבע בו, על מנת שתזכיר החוק הנוכחי יענה בצורה מספקת על תכליתו. ההערות מוחלקות בהתאם לפרקי עיקרי החוק המוצע.

יובהר כי מדובר בהערות ראשוניות ושיתכן שנבקש להעביר השלמה לאחר המועד האמור, בהתאם לפגישה שתיערך בנושא תזכיר החוק בין המשרד להגנת הסביבה, לפורום רשויות החוף ואדם טבע ודין.

להלן הערותינו לעיקרי החוק:

I. עיקר 1- הגדרות

1. הגדרות:

א. סעיף 2 לחוק, סעיף ההגדרות, מגדיר "טיפול בתקרית ובתוצאותיה" בזו הלשון: "לרבות ניקוי מה שזוהם, החזרת המצב לקדמותו ככל שמאפשרות הנסיבות ופינוי לפי כל דין של הפסולת שנוצרה עקב התקרית". בהתאם לדברי ההסבר לחוק, הגדרת "טיפול" מבהירה כי מדובר לא רק בעצירת התפשטותו של זיהום בשמן וטיפול מידי בתקרית, אלא גם בפעילות הבאה אחרי כן ומטרתה סילוק כל התוצאות המזיקות של התקרית. בהתאם, במידה והחוק מכוון להגדיר את הטיפול לא רק בתקרית אלא אף בתוצאותיה, **נראה כי הגדרת הסעיף אינה רחבה די**. על מנת לאפשר טיפול יעיל בתוצאות התקרית **יש לשקול** להוסיף לסעיף ההגדרה כי הפקת לקחים ו/או דו"ח מסקנות יהיו חלק אינטגרלי ובלתי נפרד מהגדרת הטיפול בתוצאות התקרית.

ב. **הכשרתו של הממונה**: סעיף 2 קובע כי הממונה הוא: "מי שהשר הסמיכו לעניין חוק זה או לעניין הוראה מהוראותיו". כאמור בחוק, על הממונה חלות הן חובות רבות והן הפעלת שיקול דעת בהוראותיו כלפי בעלי התוכנית. בהתאם, **יש לשקול** להוסיף להגדרה אמות מידה מקצועיות והתייחסות להשכלה / הכשרה נדרשת.

ג. **יש לשקול** לכלול בסעיף ההגדרות: "מטה החירום" המוגדר רק בסעיף 22(2).

2. חידוד החשיבות בשת"פ בין-משרדי ובין-גופני:

א. יובהר כי בפקודת מניעת זיהום מי-ים בשמן [נוסח חדש], תש"ס-1980 (להלן: "הפקודה"), "השר" המוגדר כבעל הסמכות בהתאם לפקודה הינו – "שר התחבורה או מי שהוא מינה לענין הנדון". זאת ועוד, קבוע בתקנה 10(ב) כי: "סמכויות השר לפי סימן זה יופעלו בהתייעצות עם השר להגנת הסביבה". בחוק האמור בענייננו, "השר" הינו – השר להגנת הסביבה. **יש לשקול** להוסיף להגדרת השר את חובת ההתייעצות עם המשרדים הנוגעים לעניין. זאת ועוד, יש לקבוע אילו משרדי ממשלה צריכים להיות **חלק מתוכנית ההיערכות והפעולה בזמן אמת**. פעולות ההערכות והתגובה לתקרית יכולה לחייב מתן מענה של שלל משרדי הממשלה ובהתאם יש להסדיר את השת"פ ביניהם. חשוב שהמשרדים הבאים יהיו שותפים בתוכנית: משרד התחבורה והבטיחות בדרכים, משרד הבריאות, משרד הפנים, משרד הכלכלה, משרד החוץ, המשרד לביטחון פנים ומשרד הביטחון. יתרה מכך, שיתוף פעולה עם צה"ל יכול לסייע רבות בפעולות המניעה, ההיערכות וכמובן הטיפול באירוע בזמן אמת. **מעבר לכך, בהגדרת שיתוף הפעולה הנדרש יש לתת את הדעת על מנגנון שיבטיח שיתוף של רשויות מקומיות בכלל ורשויות החוף בכלל, מאחר שהן חלק בלתי נפרד ממערך הטיפול והמענה**.

II. עיקר 2- הכנת תוכנית

3. קישור התוכנית הלאומית לתוכנית של בעלי התוכנית:

א. סעיף 3(א) לחוק קובע כי: "התוכנית הלאומית תהיה מסמך **מנחה** כלפי כל רשות ובעל תכנית שמוטלים עליהם תפקידים או חובות לפי הוראות חוק זה, וכן בביצוע תפקידיהם על פי דין אחר ככל שהוא עלול להשפיע על קידום מטרות חוק זה". בשל כך, **יש לשקול** לחייב התייחסות הן בתוכנית הלאומית לתוכניות הפרטיות של בעלי התוכנית בהתאם

לחוק האמור ובכך לעגן את התוכניות גם ברמה הלאומית. [יש לבחון את הצורך, לאחר אישור הצעת חוק זו, לערוך עדכון בתלמ"ת הלאומי, בכך שיעוגנו התוכניות הפרטיות של כל בעל תוכנית ברמה לאומית].

4. נדרשת הכוונה ממשלתית / לאומית הדוקה יותר מול בעלי התכנית:

א. כאמור לעיל, החוק קובע כי התכנית הלאומית תהיה **מסמך מנחה** כלפי בעלי התכנית שמוטלת עליהם החובה להגיש לממונה תכנית אשר תפרט את אופן היערכותם לתקרית המתרחשת בתחומם ואת דרכי טיפולם בתקרית ובתוצאותיה. כאמור בדו"ח – (RIA) Regulatory Impact Assessment שפורסם יחד עם תזכיר החוק, חשוב לזכור כי פיזור האחריות להיערכות על הגופים השונים לצד היערכות המדינה **מגדילה את כושר** התגובה הלאומי "**בשיעור הגדול מסך חלקיו**". על כן, נכון הדבר להקנות לגופים שונים את הסמכות לטיפול בתקרית.

ב. יחד עם זאת, סעיפים 4-7 לחוק מנחים, בקווים כלליים בלבד, את בעלי התוכנית בכתיבתה. סעיפי החוק **מטילים סמכות רחבה מדי** על בעלי התוכנית. עוד, סעיפי החוק אינם נוקטים בקריטריונים מובהקים לכתיבת התוכנית ואף משאירים לבעלי התוכנית שיקול דעת רחב מדי לכתיבתה. מתכונת רחבה זו, המוקנית לבעלי התוכנית, יכולה ליצור פערים בין התוכניות השונות; חוסר דיוק; הפעלת שיקול דעת אינו סביר; השקעת כספים באמצעים עם חשיבות פחותה ובכך לבסוף יכול ליצור מצב שתכלית החוק אינה תתגשם.

ג. לדוגמה בסעיף 4(ב) לחוק קבוע כי: " מתווה הפעולה לטיפול בתקרית ובתוצאותיה ובכלל זה - שיטות הפעולה, שלבי הטיפול, **סדרי עדיפויות להגנה**...". גם סעיף 6(ב) קובע כך לגבי תוכנית של מפעל. הבעייתיות בסעיפים הללו היא שלבעל התוכנית **מוקנית סמכות יתר לקביעת סדרי עדיפויות להגנה**, מבלי להראות בחינה ו/או עמידה של קריטריונים מסוימים אשר צריכים להיות קבועים על ידי השר ו/או הממונה בתוכנית לאומית. זאת ועוד, לדוגמה בסעיף 4(ב) ו- 6(ב) קבוע כי יש לבצע פעולות הדרכה, הכשרה ותרגול. אין הגדרה/ פירוט של מספר הדרכות ותרגול שעל בעל תוכנית לקבוע בתוכניתו. כך רשות מקומית א' תקבע הדרכה פעם בשנה ורשות מקומית ב' תקבע הדרכה פעם בשלושה חודשים. הדבר עלול להביא לפערים במוכנות וביכולת ההתמודדות של רשויות (ובפרט של מועצות אזוריות), תוך מניעת הכוונה לאומית מספקת שתבטיח גם אחידות מסוימת וגם תמיכה ברשויות שאמצעיהן ויכולותיהן מוגבלים.

ד. **בהתאם לאמור לעיל, יש לשקול** להוסיף לתוכנית הלאומית ו/או כנספח לתוספת החוק האמור, טופס (מן טופס סטנדרטי אחיד) אשר כולל ראשי פרקים וקריטריונים לכתיבת התוכנית. כך, התוכניות של כל בעלי התוכנית **ייבנו על אותו בסיס באופן שקול ומנומק**, **יכללו את אותם הקריטריונים והמדדים, ובכך תתגשם תכלית החוק האמור**. (ראו לדוגמה, בתוספת לתקנות שיפוט בתביעות קטנות (סדרי דין), תשל"ז-1976 יש קישור לטפסים שעל בעל הדין להגיש לבית המשפט כגון: כתב תביעה/הגנה/הזמנה לדין. כך נראה שלעיתים קיימות תוספות לחוק המשמשות **כהנחיה ברורה** כיצד למלא את הוראות החוק ולהגשים את תכליתו).

5. קביעת תקציב:

- א. החוק לוקה בחסר מבחינת תקצוב. החוק מתייחס למימון השיפוי (סעיף 34 לחוק), ולשיפוי מטעם המדינה על הוצאות הישירות של בעל תוכנית שאינו המזהם, בטיפול בתקרית ובתוצאותיה (סעיף 32 לחוק). יחד עם זאת, **יש לשקול** להוסיף תקצוב להקמת התוכנית עצמה: ציוד, הדרכות, כח אדם, חומרים למיניהם, חוזי ספקים, עובדים וכדומה. בכך, התוכנית הלאומית **תקבע חובה עבור כל בעל תוכנית, לגבש תקציב נדרש להיערכות ותקציב מוערך לפעולה בקרות אירוע זיהום**. יש לקבוע כי התקציב יעודכן אחת לשנה בהתאם לשינויים.
- ב. יתרה מכך, יש לקבוע מנגנון להשלמת משאבים ותקציבים לבעל תוכנית שנעדר את התקציב הנדרש (לדוגמא מועצה אזורית שהיא אינה בעלת משאבים רבים אך כן בעלת שטח חופי גדול). בכך נוצר מצב שהרשות המקומית ממונה על תוכנית רחבת היקף (בעקבות השטח החופי הגדול שמשתייך לתחומה) ולא בטוח כי עומדים לרשותה האמצעים הנדרשים לתוכנית רחבה זו.

6. גיוס מתנדבים והכשרתם:

- א. סעיף 4(ב)5 קובע את מתווה הפעולה לטיפול בתקרית ובתוצאותיה **ומציע שהמתווה שיכלול דרכי גיוס והפעלה של מתנדבים**. יש לשקול להוסיף הגדרת תוכנית בעלת קריטריונים מובהקים להכשרה, תרגול ופעולות נדרשות להסדרת עבודה עם ספקים חיצוניים ועם מתנדבים, **לרבות ביטוח המתנדבים**. להלן הפירוט המוצע:
- הגדרת תכנית הכשרות ותרגולי מתנדבים בכל הארץ בדגש על רשויות החוף.
  - הקמת מרכז לאומי להכשרה ותרגול.
  - תקצוב קבוע של תכנית הכשרה ותרגול שנתית.
  - הוספת נספח מתנדבים לכל תוכנית ולתכניות החירום המקומיות של רשויות החוף אשר יסדירו את אופן הפעלת המתנדבים באירוע חירום.
  - הקמת חמ"ל מתנדבים לקליטת, הדרכת ופיקוח על מתנדבים בשטח, כולל:
    - ביטוח המתנדבים
    - השמת מתנדבים שעברו הכשרות לתפקידי מפתח ידועים מראש
    - השמת מתנדבי אד-הוק
    - השמת קבוצות וחברות מהמגזר העסקי
  - תיאום בין הגופים המנהלים (כגון היח' הימית במשרד להגנה"ס, רספ"ן, משרד הממשלה הרלוונטיים), לבין הגופים המגיבים (בעלי התכניות).
  - פתיחת חמ"ל לאומי
  - הגדרת ספינת תגובה ראשונית (סקרים ימיים, ניטור כתמי דליפה).

7. ציוד אחיד – יחידת מחסני חירום

- א. סעיפים 4(ב)3, 6(ב)3, קובעים פעולות להיערכות מקדימה, אשר יכללו, בין היתר, הכנת אמצעים לטיפול בתקרית ובתוצאותיה ובהם **ציוד, חומרים, כוח אדם והתקשרויות עם קבלנים וספקים**. בנוסף, סעיף 12(א) קובע כי **בעל תכנית ירכוש את הציוד והחומרים שעליו להחזיק לפי תכניתו**. יש לשקול בעניין זה להורות על יחידות

מחסיני חירום במוקדים מרכזיים לאורך רצועת החוף על מנת לצמצום עלויות לבעלי התוכנית. כך, לדוגמא כאשר בעל תוכנית מנהל תקרית ברמתו וזקוק לציוד, תהיה לו את האפשרות להשתמש בציוד האמור המרוכז במחסיני החירום באזורו. כך לא יהיו כפילויות של ציוד ויהיה ניתן לחסוך בתקצוב התוכניות.

III. עיקר 3- אישור תוכנית ועדכונה

8. שיתוף פעולה בין-תחומי:

- א. סעיף 8 לחוק נותן אופציה לממונה לפטור בעל תוכנית מהכנת תוכנית אם מצא כי יש תוכנית אחרת מאושרת החלה על אותו השטח או על אותה פעילות, בחפיפה. **יש לשקול** להוסיף לסעיף זה **חובת שיתוף פעולה** בתוכנית, בין בעלי התוכניות **בשטחים החופפים**. לדוגמא: במידה והממונה פטר את הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים מהכנת תוכנית עקב כך ששטחה במקום ספציפי חופף עם תוכנית מאושרת של רשות מקומית, יש לחייב את הרשות מקומית לשתף את הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים בתוכניתה, לחייבה להכיר את התוכנית האמורה בשטחה ואף לאפשר בחינת אופציה לשת"פ. בכך ייווצר מצב ששטח מסוים שהוגדר כחופף אינו נופל בין הכיסאות ושני בעלי התוכנית מודעים לתוכנית המאושרת ופועלים בהתאם בשת"פ.
- ב. יודגש כי הוראות סעיף 11 לחוק נוגע **במסירת התוכנית בלבד** בעוד שההצעה לעיל מדגישה את שיתוף הפעולה בין בעלי התוכנית בשטחים חופפים בנוסף למסירת התוכנית. זאת ועוד חשיבות חיוב שיתוף הפעולה מתעצמת לאור הוראות סעיף 21 לחוק אשר קובעות חובת סיוע בין בעלי התוכנית.

9. שקיפות, פרסום ויידוע הציבור:

- א. סעיף 9 מקנה לממונה את הסמכות לאשר את התוכנית שהוגשה לו. **יש לשקול** להוסיף כי לאחר אישור הממונה, התוכנית תתפרסם ברשומות, ו/או באתר הרשות המקומית. הדבר מגשים את תכלית החוק **באמצעות שקיפות לציבור ומאפשר לציבור להיות מודע לחלקו בעת הפעלת התוכנית**, ככול שיש כזה.
- ב. יצוין כי הוספת חובת פרסום התוכנית לסעיף עולה בקנה אחד עם תכלית החוק כפי שמופיע בסעיף 47 – פרסום בדבר הטלת עיצום כספי.
- ג. בנוסף, **מומלץ לשקול לפתוח את התוכנית להערות הציבור** ברשות מקומית רלוונטית כך שהציבור, שהופך להיות בשעת חירום חלק קריטי מהמענה באמצעות מתנדבים, יוכל גם לקחת חלק מהותי בתוכנית. בכך, בעלי התוכנית יוכלו לרתום את הציבור לחשיבות התוכנית ולעשייתה ואף הדבר יעזור בגיוס מתנדבים בעת התקרית.
- ג. מעבר לכך, יש לקבוע בחוק **חובת שקיפות בנוגע לפרטים הבאים: דיונים בעת טיפול באירוע זיהום; הפקות הלקחים וסיכומי אירוע** לאחר קרות אירוע זיהום; שקיפות בנוגע לאופן ניהול כספי הקרן למניעת זיהום-ים. יודגש כי הן הפרוטוקולים והתוכניות צריכות להיות שקופות לציבור והן החומרים שהיוו את התשתית העובדתית עליה הסתמכו, בעת קביעת התוכנית וקבלת ההחלטות.

10. חובת דיווח לכנסת:

- א. לא זו בלבד, אלא שעל החוק לקבוע **חובות דיווח לכנסת בנוגע למוכנות לאירועי זיהום ים בשמן ולפעילות הקרן למניעת זיהום מי-ים** (חובת הדיווח על פעילות הקרן קבועה היום בתקנות, וכל עוד הקרן עצמה קבועה בתקנות, אין צורך בתיקון הפקודה כך שחובת הדיווח תקבע בחוק במקום בתקנות).
- ב. יובהר כי כפי שאמור בסעיף 11(ב) לחוק, הנוגע לזכותו של "מפעל" (כהגדרתו בסעיף ההגדרות לחוק), להשמיט מידע שיש בו סוד מסחרי המופיע בתוכנית, כך גם יש לפרסם את תוכנית המפעל (העושה שימוש במשאב טבע ציבורי) לציבור הרחב, בכפוף להשמטת פרטי סוד מסחרי.
- ג. סעיף 10 קובע כי בעל תכנית יעדכן את תכניתו מדי חמש שנים. **יש לשקול לדרוש זמן קצר יותר.**

IV. עיקר 4- מוכנות

11. זוח שנתי- בהתאם להישגי התוכנית שהוגשה:

- א. סעיף 16 לחוק קובע כי בעל תכנית ידווח לממונה אחת לשנה (עד סוף חודש מרץ), על הציווד וכח האדם העומדים לרשותו לצורך טיפול בתקרית, ועל פעילות ההדרכה, ההכשרה והתרגול שביצע בשנה הקודמת. סעיף 16(א)(1) קובע לדוגמא כי בעל תוכנית יפרט על פעולות ההדרכה שביצע במהלך השנה הקודמת. **יש לשקול** להוסיף כי הדיווח יעשה בהשוואה לתוכנית של אותו בעל תוכנית, על מנת לראות עמידה בהישגים נדרשים. לדוגמא, לפי התוכנית תוכננו 4 הדרכות שנתיות, נעשו בפועל 2. הפער: 2 הדרכות. הסיבה לכך היא X.

V. עיקר 5 – הודעה על תקרית, קביעת רמתה ואחריות הטיפול בה

12. הקניית שיקול דעת רחב מדי לבעלי התוכנית:

- א. משנודע על תקרית, יש לבחון מה היקפה ומיקומה וכיצד ניתן לטפל בה. סעיף 17 מחייב יידוע גם בדבר **חשש לתקרית**. הגדרת חשש לתקרית בחוק: "אירוע שבו נשפך שמן בסביבה החופית שבתחום בעל התוכנית או לים שבקרבתו". **יש לשקול להרחיב הגדרה זו**, כך שחשש לתקרית תהיה גם אופציה לאירוע שפיכת שמן ובכך חובת היידוע תהיה מוקדמת ורחבה יותר. **נראה כי המקרה האחרון של זיהום הזפת חידד את הצורך בהרחבת ההגדרה.**
- ב. סעיף 19 לחוק קובע כי עם התרחשות תקרית, על בעלי התכניות הנוגעים בדבר לפעול מיד לטיפול בה בהתאם לתכניותיהם. דברי ההסבר לחוק מבהירים כי מילוי חובה זו הוא באחריותם של בעלי התוכנית **באופן עצמאי ולא נדרשות הודעה או הוראות מאת הממונה לשם כך**. **יש לשקול** ליתן לממונה סמכות לתת הודעה מעין זו ככל שבעלי התכנית החליטו שלא להפעילה. ברגע שיש חשש לתקרית, **פעילות מהירה והפעלת תוכנית באופן מיידי יכולה לסייע למנועה את התפשטות התקרית ולמנוע תוצאות מרחיקות לכת**. בהתאם לכך, במידה ובעל התוכנית יחליט על דעת עצמו כי אין צורך בהפעלת תוכניתו, ורק אז יודע לממונה והאחרון יבחן את העניין – אנו יכולים למצוא עצמנו כבר באמצע התקרית כאשר איש אינו מטפל בתקרית והתוצאות יכולות להיות

הרות גורל ומרחיקות לכת.

13. התקשרות הממונה עם הקבלנים של בעלי התוכנית:

א. בסעיף 22 (ניהול תקרית ברמה ג'), קיימת הרשאה לממונה להורות לעובדי בעל התוכנית ולקבלנים שהם התקשרו עימם כיצד לפעול. **נקודה חשובה בעניין** זה היא לקבוע בחוק את סמכות הממונה לוודא כי הסכמי ההתקשרות בין בעלי התוכנית לקבלנים מציינים הרשאה זו ואינם סותרים סעיף זה.

VI. עיקר 6 – צמצום הנזק והחזרת המצב לקדמותו

14. הגדרת 'סיום הטיפול':

א. סעיף 28 לחוק קובע כי בסיום הטיפול בתקרית יימסר דוח לממונה. דברי ההסבר מדגישים כי אם הממונה ימצא שהסביבה לא נוקתה או לא שוקמה כדבעי, הוא יוסמך לתת הוראות לבצע פעולות נוספות עד להחזרת המצב לקדמותו ככל הניתן. **בדבר הוראות סעיף זה נשאלת השאלה מהי ההגדרה של 'סיום הטיפול'**. כיצד בעל תוכנית יגדיר את הסיום בטיפול. כידוע, התקרית יכולה ליצור נזקים משניים אשר יכולים להימשך חודשים רבים אחרי התקרית עצמה. לפיכך, יש לשקול להגיד מהו "סיום הטיפול", ומהם הקריטריונים לכך. מעבר לכך, יש לשקול להוסיף לסעיף כי עם הדיווח בדבר סיום הטיפול בתקרית יוגש גם דוח של בעל התוכנית בדבר פעולות להמשך.

VII. עיקר 7 ו-8 – יצירת מקורות מימון בקרן למניעת זיהום ים וזכות לשיפוי מאת הקרן

אין הערות בשלב זה

VIII. עיקר 9 – פיקוח, עיצומים כספיים ועונשין

15. הגדלת הקנס:

ב. דברי ההסבר לסעיף 50 לחוק בעניין קביעת הוראות עונשיות, מדגישים כי מוצע לקבוע קנס לעבירות הנוגעות לאי הגשת תכנית לאישור הממונה; אי פעולה בהתאם לתכנית בעת תקרית; אי מילוי הוראות של הממונה בעת תקרית; אי פעולה להפסקת זיהום; למניעת התפשטות או לצמצום נזקיו; אי מילוי הוראות בדבר ניקוי והחזרת המצב לקדמותו ואי קיום צו להפסקה, לצמצום ולטיפול בזיהום. **בעבירות אלה קיים יסוד נפשי מיוחד של מודעות, ולפיכך ראוי להחמיר עם מי שביצעו**. משום כך, מוצע לקבוע כי עונשו של מי שביצע עבירה כזו יהיה מאסר שנה או קנס כאמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין, בסך של **כ- 226,000 ש"ח** וכפל קנס לתאגיד. (סעיף 50(ב) לחוק).

ג. בעניין זה יובהר כי בסעיף 18 לפקודה, מפורט הקנס על שפיכת שמן למי-ים: "נשפך שמן או ניתן לו לזרום למי-ים, במישרין או בעקיפין, מכלי שיט או מכל מקום ביבשה או מכל מיתקן המשמש להעברת שמן מכל כלי שיט או אליו, לכלי שיט אחר או ממנו, או לכל מקום ביבשה או ממנו, בעלו או קברניטו של כלי השיט שממנו נשפך השמן או שממנו ניתן לו לזרום או התופש במקרקעין או האחראי למיתקן, לפי הענין, דינו - **קנס 329,000 שקלים** חדשים, ואם כבר הורשע פעם בעבירה לפי סעיף זה, דינו - קנס כאמור או מאסר שנה אחת"

ד. יובהר כי בהתאם לסעיף 18(ה) עבירה לפי סעיף 18 היא מסוג העבירות של אחריות קפידה. לפיכך, יש לשקול להגדיל את הקנס בעבירות החוק בענייננו כאשר קיים יסוד נפשי מיוחד של מודעות. יובהר כי בפקודה סכום הקנס הינו גבוה יותר וזאת מבלי לדרוש כוונה (אחריות קפידה). על כן, יש לשקול בענייננו להגדיל את הקנס האמור על אחת כמה וכמה כאשר מדובר בעבירת כוונה. יצוין בהקשר זה כי אי טיפול בתקרית ואי ביצוע התוכנית יכול להיות שווה ערך לתוצאת שפיכת שמן למי-ים, ובשל כך ההרתעה בקבלת קנס גבוה הינה חשובה מנשוא.

IX. הקרן למניעת זיהום מי-ים:

16. מטרת הקרן:

א. סעיף 55 לחוק קובע כי: "קנס, עיצום כספי, והוצאות שהוטלו לפי חוק זה ישולמו לקרן". יש לשקול כי בנוסף להוראות בדבר תקצוב התוכניות הלאומיות, יש לקבוע בחוק הוראות המבטיחות שהכספים בקרן, יוקצו לטובת מטרותיה בלבד. לשם כך מעבר להוראות המוצעות היום בתזכיר החוק, מוצע לקבוע בחוק מספר תיקונים עקיפים: להגדיר במפורש את מטרות הקרן ואת השימושים שמותרים בכספיה; להוסיף להנהלת הקרן נציגי ציבור. ב. להבטחת תשלום האגרות המועברות לקרן- מוצע לבחון אפשרות לתיקון התקנות למניעת זיהום מי הים בשמן (אגרה להגנת איכות הסביבה הימית), התשמ"ג-1983 כך שכל הגופים המעבירים שמן לחופים יחויבו בתשלום אגרה. לחילופין לבחון תיקון של הפקודה והוספה של הוראה המורה לשר לבחון את הצורך בתיקון התקנות מעת לעת.

X. טעויות סופר

א. סעיף 22 אינו בעל אותיות אלא רק מספרים.
 ב. סעיף 29(ד) הפניה לה"ש מס' 12 בעלת גופן גדול מדי.

בתודה ובברכה,

בר רוזוב, עו"ד
 מחלקה משפטית

תמי גנות, עו"ד
 סמנכ"ל